

NORGES
MUSEUMSFORBUND

Oslo, 23.03.06

MOMS OG MUSEER *-en oppsummering*

Lov 17. februar 1995 nr. 9 om kompensasjon for merverdiavgift til kommuner og fylker mv.

5. juni 1999 fremmet Magnhild Meltveit Kleppa, Erna Solberg, Lars Sponheim og Einar Stensnæs et privat lovendringsforslag (Dokument 8:99 – 1995-96):

”Stortinget ber Regjeringen om å endre forskrifter til lov av 17. februar 1995 nr 9 om kompensasjon for merverdiavgift m.v. slik at private og ideelle virksomheter som får driftsmidlene finansiert over offentlige budsjetter, blir inkludert i ordningen med merverdiavgiftskompensasjon.”

Stortinget ga sin tilslutning til lovforslaget gjennom sitt vedtak 18. oktober 1996:

”Stortinget ber Regjeringen om å endre forskrifter til lov av 17. februar 1995 nr 9 om kompensasjon for merverdiavgift til også å omfatte private og ideelle virksomheter som er tatt med i offentlige planer som en integrert del av det kommunale eller fylkeskommunale tjenestetilbudet. Ordningen skal omfatte virksomheter der driften finansieres fullt ut med offentlige midler samt eventuell brukerbetaling på lik linje med tilsvarende offentlige virksomheter.”

På spørsmål nr 223 av 22. mars 1999 fra Øystein Djupedal til skriftlig besvarelse, sa daværende finansminister Gudmund Restad bl.a. følgende:

”For kulturinstitusjoner som anses som en del av kommunal og fylkeskommunal virksomhet, vil disse være omfattet av ordningen for anskaffelser som refererer til kjøp av de tjenester som gir rett til kompensasjon for merverdiavgift.”

Tilskuddsmuseene som inntil 2004 fikk statlige midler over Kulturdepartementets budsjett, kap. 328, post 60 inngår klart i *”det kommunale eller fylkeskommunale tjenestetilbudet”* – i og med at ordninga er basert på fylkeskommunale museumsplaner og økonomisk ”spleiselag” mellom stat, fylker og kommuner. Etter at ovennevnte tillegg ble vedtatt av Stortinget 18.10.96, søkte flere museer om å få refundert momsen av sine respektive fylkesskattekontorer og fikk avslag, delvis begrunnet med at Stortingets vedtak ikke var *...”innarbeidet i gjeldende forskrift”*. Museumsforbundet i samarbeid med vår arbeidsgiverforening HSH purret derfor på forskriftene. Når endringsforskriftene endelig kom fra Skattedirektoratet, datert 29.02.00, var *...”private og ideelle virksomheter som er tatt med i offentlige planer som en integrert del av det kommunale eller fylkeskommunale tjenestetilbudet og som*

*finansieres fullt ut med offentlige midler samt eventuell brukerbetaling på lik linje med tilsvarende offentlige virksomheter” snevret inn til bare å gjelde de oppgaver som er **lovpålagte**. Det er som kjent ingen egen museumslov i Norge, bare lover om folkebiblioteker og arkiver.*

Kommentar:

Etter vår oppfatning bør det kunne stilles spørsmål hvorvidt denne begrensingen var i tråd med Stortingsflertallets vedtak.

Momsreformen av 2001

Momsreformen av 2001 førte til betydelige økte merkostnader for mange museer, i og med at de må betale moms på honorar til eksterne tjenesteytere som vakthold, regnskapsførsel, IKT, vikartjenester og konsulentvirksomhet etc. En rekke kunstmuseer leier f.eks. tjenester av vaktelskaper, og merkostnadene for enkelte kunstmuseer bare i forhold til vakthold har beløpt seg til over 100.000 kr på årsbasis. Også for større museer som ikke leier inn vaktjenester, kan merkostnadene beløpe seg til over 100.000 kr. Totalt har momsreformen ført til merkostnader på flere millioner kr for museene.

Statsbudsjettet 2002

I kap. 328 i budsjettinnstillinga fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen B.innst.S.nr.2 (2001-2002) uttrykker stortingsflertallet bekymring for konsekvensene for museene:

”Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, ser med uro på de økede kostnadene som rammer mange institusjoner som en følge av momsreformen, og økede premier til Kommunal Landspensjonskasse. Flertallet er bekymret for at disse kostnadene svekker institusjonenes evne til å følge opp reformarbeidet som er under iverksettelse på museumsfeltet, og vil påpeke det særlig uheldige sammenfall i tid mellom museumsreformen og momsreformen. Flertallet ber derfor Regjeringen kartlegge virkningene av momsreformen med sikte på å komme tilbake med forslag til tiltak i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.”

Kommentar:

Regjeringa har aldri fulgt opp Stortingsflertallets vedtak.

Museumsreformen

Det pågår som kjent en omfattende museumsreform. De fleste museer er i dag organisert som private stiftelser. Dette er i tråd med signaler fra ABM-utvikling (Statens senter for arkiv, bibliotek og museum) om å organisere museer som selvstendige juridiske enheter med en armlengdes avstand til offentlig forvaltning.

Lov 2003-12-12 nr 108: Lov om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv.

30.01.2004 stilte Øystein Djupedal følgende spørsmål til finansministeren (Dok. 15 spm. 324 (2003-2004)): *”Stortinget vedtok med virkning fra 1. januar 2004 en ny generell ordning hvor kommuner og fylkeskommuner kompenseres for all merverdiavgift på sine anskaffelser (jf. lov av 12. desember 2003 nr. 108). Er det riktig at museer, som bl.a. kan være organisert som private stiftelser, men som er med i offentlige planer, ikke skal omfattes av loven for kompensasjon for merverdiavgift, mens private helseinstitusjoner blir det?”*

I sitt svar av 05.02.2004 sier finansminister Per-Kristian Foss bl.a. følgende:

”På denne bakgrunn er kulturinstitusjoner, som ikke er en del av kommunen eller fylkeskommunen, ikke omfattet av den generelle kompensasjonsordningen. Det er

derfor riktig at et museum, som er en privat stiftelse som er medtatt i offentlige planer, ikke er omfattet. Eksempelvis en privat helseinstitusjon, en privat barnehage eller en privat skole vil derimot være omfattet av kompensasjonsordningen.”

St.meld. nr. 48 (2002-2003): Kulturpolitikk fram mot 2014 (“Kulturmeldinga”)

I forbindelse med Stortingets behandling av Kulturmeldinga sier Kulturkomiteen bl.a. følgende (Innst. S. nr. 155 (2003-2004)):

”Utforminga av skatte- og avgiftssystemet har store konsekvensar for kultursektoren. Der det er tenleg, vil regjeringa ta sikte på å endra einskilde føresegner slik at skatte- og avgiftssystemet byggjer opp om og stimulerer ei positiv utvikling av kulturområdet.

Meirverdiavgiftssystemet og konsekvensane for samarbeid mellom kulturinstitusjonar Regjeringa ser at dagens reglar kan gje uynskte verknader og vil følgja problemstillinga. Dersom det tykkjast naudsynt, vil ein koma attende til Stortinget med saka.”

St.meld. nr. 25 (2003-2004): Økonomiske rammebetingelser for filmproduksjon

Stortinget behandlet i 2004 innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om økonomiske rammebetingelser for filmproduksjon Innst. S. nr. 228 (2003-2004). Under pkt. 2.4 behandler komiteen spørsmålet om innføring av merverdiavgift. Flertallet sier her bl.a. følgende:

”F l e r t a l l e t har merket seg at det har vært fremmet forslag om at satsen kan være 6 pst., hvilket tilsvarer den sats NRK har fått.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

”Stortinget ber Regjeringen legge fram sak om innføring av 6 pst. merverdiavgift for kino- og filmbransjen og nødvendige lovendringer med innføring fra 1. januar 2005.”

”Stortinget ber Regjeringen evaluere ordningen med 6 pst. merverdiavgift for kino- og filmbransjen etter maksimum 3 år, og komme tilbake til Stortinget i egnet form.”

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet fremmer følgende forslag:

”Stortinget ber Regjeringen sørge for at det innføres 6 pst. merverdiavgift for hele filmbransjen fra 1. november 2004.”

”Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendig lovendringsforslag og tiltak slik at merverdiavgift kan innføres fra 1. november 2004.”

Statsbudsjettet 2005

I forbindelse med statsbudsjettbehandlingen for 2005 uttalte Stortingets Kulturkomité følgende (Budsjett-innst. S. nr. 2 (2004-2005)):

Momsordningen

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettaftale mellom de samme partiene i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen og understreker at mange museer sliter med svak økonomi, som kan bidra til å hemme den viktige konsolideringsprosessen de står oppe i. Flertallet viser til at flere faktorer har betydning for den økonomiske driftssituasjonen i institusjonene, deriblant momsordningen.

Flertallet ber på denne bakgrunn Regjeringen legge fram en sak med vurdering av momsproblematikken for museene. Det forutsettes at saken legges fram i løpet av

2005.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet støtter denne flertallsmerknaden.

Statsbudsjettet 2006

I forbindelse med statsbudsjettbehandlingen for 2006 uttalte Stortingets Kulturkomité følgende (Budsjett-innst. S. nr. 2 (2005-2006)):

Momsordningen

Komiteen understreker at mange museer sliter med svak økonomi som kan bidra til å hemme den viktige konsolideringsprosessen de står oppe i. Komiteen viser til at flere faktorer har betydning for den økonomiske driftssituasjonen i institusjonene, deriblant momsordningen. Komiteen viser til at den i merknadene til statsbudsjettet for 2005 ba Regjeringen om vurdering av momsproblematikken. Denne har ikke kommet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ber på denne bakgrunn Regjeringen legge fram en sak med vurdering av momsproblematikken for museene. Det forutsettes at saken legges sammen med revidert statsbudsjett 2006.

Kommunale og fylkeskommunale museer kan få momskompensasjon iht. Lov 2003-12-12 nr 108: Lov om kompesasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv. I praksis beholder kommunene og fylkeskommunene denne kompensasjonen for inngående moms selv, tiltross for at de fleste av museene mottar store deler av de offentlige tilskuddene over statsbudsjettet...

De fleste museene er som nevnt organisert som stiftelser, i tråd med statlige signaler. Beregninger Museumsforbundet har foretatt viser at norske museer utenom de kommunale og fylkeskommunale museene årlig betaler ca. 150 millioner kr i inngående moms. Hvis to eller flere museer ønsker å samarbeide/samordne tjenester som for eksempel konserveringsverksteder eller felles IKT-avdelinger – i tråd med statlige signaler - risikerer de å måtte betale 25% moms på driften (se under).

Større museer har derfor ofte ulikt fradrag for inngående moms for ulike avdelinger/aktiviteter; alt fra:

- Fullt fradrag
- Forholdsmessig fradrag
- Ingen fradrag

Enkelte eksempler

Dagens lovgivning får også en rekke pussige konsekvenser. Maihaugen inngikk 31. mars 2003 avtale med det statlige aksjeselskapet Posten Norge AS, om å overta ansvaret for postens historiske samlinger, mot et årlig vederlag. Samlingen ivaretar et nasjonalt ansvar for posthistorie, og er dels integrert i byavdelingen på Maihaugen i den såkalte "Halmrastgården", dels inngår en stor frimerkesamling i hovedbygningen, dels er en større samling av bøker og bilder plassert i Maihaugens bibliotek.

Tilskuddet fra Posten har utløst plikt til å betale merverdiavgift iflg. Fylkesskattekontoret i Oppland. Med dette har Maihaugen følgelig blitt momspiktig for tjenester som griper sterkt inn i den ordinære ikke-avgiftspliktige museumsvirksomheten. Avtalen innebærer blant annet at samlingen innarbeides i

Maihaugens katalogiseringssystem gjennom registrering og katalogisering, og for øvrig behandles på samme måte som museets øvrige gjenstander.

På bakgrunn av disse endringene, foretok Maihaugen en total gjennomgang av mva-problemstillinger ved ekstern hjelp. Det ble bl.a. utarbeidet en henvendelse til Skattedirektoratet om bindende forhåndsuttalelse for hvordan museet skulle praktisere fradragsretten for inngående avgift. De ønsket også å få avklart hvilke offentlige tilskudd som skulle inkluderes ved beregning av det forholdsmessige fradraget. Skattedirektoratet avviste forespørselen fordi den ikke var konkret nok og antydte at spørsmålet burde avgjøres av Fylkesskattekontoret. Uttalelse fra Fylkesskattekontoret er imidlertid ikke bindende.

Maihaugen og Norsk Folkemuseum har opprettet en felles IKT-virksomhet. I den forbindelse henvendte Maihaugen seg til Fylkesskattekontoret i Oppland, for å avklare om dette ville bli avgiftspliktig virksomhet. Maihaugen fikk et klart ja på dette spørsmålet, fordi oppfatningen var at dette var ordinært salg av tjenester. Maihaugen og Folkemuseet valgte derfor å ansette i delte stillinger mellom de to museene for å unngå avgift. Maihaugen argumenterte for at dette var en spesialtilpasset tjeneste for de to museene, og at det ville være best å ansette bare på ett museum, men vi fikk ikke gjennomslag for dette.

På den annen side har Museumssenteret i Vestfold AS, som på sikt skal bli et fellesmagasin og -konserveringsverksted for museene i Vestfold, fått fritak for merverdiavgift fra Vestfold fylkesskattekontor, utfra begrunnelsen om at virksomheten drives med tilskudd og uten næringsformål.

Kommentar: Dagens system er arbeidskrevende og krever spesiell oppfølging. Systemet er også lite forutsigbart idet nye oppgaver og endringer i drift krever nye rutiner for beregning av moms. Samarbeid om tjenester mellom museene kan vanskeligjøres og det er ulik praksis i de ulike fylkene.

Museumsforbundets forslag:

Regjeringen legger fram sak om innføring av 8 pst. merverdiavgift og nødvendige lovendringer for museer som får offentlig driftsstøtte og/eller som inngår i offentlige museumsplaner i forbindelse med revidert statsbudsjett 2006.

I tråd med Stortingets innstilling forutsettes det at statens overføringer til museene ikke blir redusert.

Vennlig hilsen

Tron Wigeland Nilsen
generalsekretær
Tlf. 2220 1402 / 9012 4970